

Datum : 27 november 2001

Zwemmen in natuur-water kan ongezond zijn

Er moet een andere Europese norm komen voor de mate van verontreiniging van natuur-zwemwater met menselijke of dierlijke uitwerpselen. De gezondheidsrisico's van deze fecale verontreiniging zijn overigens minder ernstig dan die van het vóórkomen van cyanobacteriën. De overheid doet er goed aan de beheersmaatregelen op dit terrein onder te brengen in een 'veiligheidsketen', waarin planmatige voorbereiding voorop staat. Dit schrijft de Gezondheidsraad in een vandaag verschenen advies aan de Minister van VROM. Het advies bevat gespecificeerde aanbevelingen voor het beheersen van uiteenlopende microbiële risico's voor waterrecreanten.

Van nature bevat oppervlaktewater - plassen, rivieren, andere watergangen, zeewater voor de kust, enzovoort - ziekmakende micro-organismen. Daar komen nog bacteriën uit menselijke of dierlijke fecaliën bij. Een uit 1976 daterende Europese richtlijn voor het beheersen van de fecale verontreiniging van natuur-zwemwater is aan herziening toe. Met het oog daarop heeft de Minister van VROM de Gezondheidsraad om advies gevraagd.

De Gezondheidsraad pleit voor meer systematiek in het toezicht van de overheid en neemt ook de belangrijkste andere - niet-fecale - microbiële gezondheidsrisico's voor zwemmers en baders in natuur-zwemwater in ogenschouw. De bepleite systematische aanpak is die van een 'veiligheidsketen', waarvan de eerste fase of schakel de belangrijkste is. Die fase wordt gekenmerkt door planmatige voorbereiding: aan de hand van meetuitkomsten en gegevens over vervuilingsbronnen wordt, voor een bepaalde locatie, een risicoprofiel vastgesteld op grond waarvan de overheid besluit of die locatie al dan niet geschikt is als zwemwater. Valt die beslissing positief uit dan volgt het vastleggen van beheersmaatregelen die samen de rest van de keten vormen: preventie, (voorbereiding van) 'repressie' en nazorg. Repressieve maatregelen zijn onder meer het elimineren van vervuilingsbronnen, het informeren of adviseren van het publiek of het instellen van een zwemverbod ter plaatse. Volgens de Gezondheidsraad zal een zwemverbod slechts in uitzonderlijke gevallen nodig zijn.

De Europese richtlijn berust op de veronderstelling dat er vaste verhoudingen zijn tussen de mate van fecale verontreiniging en de concentraties van twee zogeheten indicator-organismen, te weten 'totaal coliforme bacteriën' en 'thermotolerante bacteriën van de coligroep'. Bij overschrijding van de voor deze indicatoren vastgelegde norm moet een zwemverbod worden ingesteld. Volgens de Gezondheidsraad is sedert 1976 uit wetenschappelijk onderzoek gebleken dat hier andere microbiële indicatoren de voorkeur verdienen, namelijk de concentraties van 'intestinale enterokokken' en die van '*Escherichia coli*'. De Raad geeft hiervoor een normstelling aan die een verscherping betekent ten opzichte van de op dit moment nog geldende Europese richtlijn, maar vindt het gezondheidsrisico - het optreden van maagdarmklachten - niet ernstig genoeg om bij overschrijding van die norm direct een zwemverbod uit te vaardigen.

Volgens het advies vraagt het vóórkomen van cyanobacteriën - vaak ten onrechte blauwalgen genoemd - in natuur-zwemwater ten minste evenveel aandacht als dat van fecale micro-organismen. Sommige soorten produceren een gifstof die leverschade kan veroorzaken. Overschrijding van de norm die de Wereldgezondheidsorganisatie voor dit toxine heeft voorgesteld, komt nogal eens voor en rechtvaardigt een zwemverbod. Preventieve maatregelen zijn nauwelijks mogelijk.

Het advies is opgesteld door een commissie bestaande uit: ir A Wijbenga, provincie Zuid-Holland, *voorzitter* • prof. dr J van Dissel, Leids Universitair Medisch Centrum • dr BJAM Haring, Ministerie VROM, *adviseur* • prof. dr J Huisman, Rotterdam • dr ir EJTM Leenen, RIVM, Bilthoven • dr GJ Medema, KIWA Water Research, Nieuwegein • prof. dr LR Mur, Universiteit van Amsterdam • ing H Ruiters, RIZA, Lelystad • dr JF Sluiter, Erasmus Universitair Medisch Centrum, Rotterdam • dr F Woudenberg, GGD Rotterdam • dr JH van Wijnen GG&GD Amsterdam • drs JW Dogger, Gezondheidsraad, *secretaris*.

De publicatie 'Microbiële risico's van zwemmen in de natuur', nr 2001/25, is verkrijgbaar bij het Secretariaat van de Gezondheidsraad, fax 070-340 75 23, e-mail order@gr.nl, website www.gr.nl. Nadere inlichtingen verstrekt de heer drs JW Dogger, tel. 070-340 64 87, e-mail sies.dogger@gr.nl.